

16 липня, 2011 ▪ Ассен Агов

Україна: потрібна демократія

Основний стимул для процесу демократизації України має йти від українського народу

Матеріал
друкованого
видання
[№ 29 \(194\)](#)
від 14 липня

Тимошенко зберігає спокій. Провівши черговий виснажливий день у судовій залі, лідерка опозиції наполягала на тому, що Європейський Союз має до кінця цього року підписати Угоду про асоціацію з її головними суперниками в уряді президента Віктора Януковича. Угода передбачає [запровадження зони вільної торгівлі з європейською спільнотою](#) і зробить можливим безвізове відвідання ЄС українцями. То буде великий плюс для її опонентів у владі, але важливіші переваги для 46 млн українців, заявила вона.

Тимошенко звинувачують за кількома статтями. Вона головна дійова особа серед кількох інших членів попереднього уряду, яких наступники намагаються притягти до кримінальної відповідальності. Судовий процес над нею критикують, називаючи його політично вмотивованим. Влада поспішає це заперечити. Тоді як ключові європейські інститути й американський Freedom House висловлюють глибоке занепокоєння судами, які підривають українську демократію та перспективи євроатлантичної інтеграції.

У таких умовах Міжпарламентська рада Україна-НАТО провела 5 липня регулярні піврічні збори в Києві. Створена як платформа для спільного парламентського аналізу відносин між Альянсом та Україною і їхнього розвитку, Рада заслуховує високопосадовців, політиків і дипломатів, видатних учених та незалежних оглядачів. Цього разу українські міністри вирішили утриматися від виступів перед спільним органом, розчарувавши членів парламентів країн-союзниць. Наступного дня після зборів відбулася зустріч підкомітету з питань демократичного управління Асамблеї, де сенатора Луціо Малана з Італії попросили підготувати звіт про ситуацію в Україні. Спостереження в Києві привели до таких висновків.

По-перше, звіт [Freedom House](#) понизив статус України від «вільного» до «частково вільного» внаслідок подій 2010 року. Однак її рейтинг погіршився лише на один пункт – з 5 до 6. Як зазначив посол Великої Британії в Україні Лі Тернер, вказані факти свідчать про те, що, хоча тенденція до демократичного розвитку й сповільнюється, «все ж є за що боротися, я сподіваюся, Україна сама зможе повернути собі рейтинг «вільної» країни наступного року». Це критично важливий момент, і євроатлантична спільнота має подвоїти зусилля на підтримку демократичних процесів в Україні, особливо з огляду на той факт, що внутрішня і зовнішня політика тісно взаємопов'язані. Варто пригадати, що коли Україна прагнула євроінтеграції за часів президентства Леоніда Кучми, то опинилася в міжнародній ізоляції і могла розраховувати тільки на Москву.

По-друге, загроза демократії реальна в державі, навіть якщо Янукович справді зараз менш лояльний до Кремля, ніж було дотепер. Порівняння з Білоруссю актуальні – Лукашенка зберігає певну незалежність від Москви, яка його недолюблює, але йому нікуди більше йти, тому що він установив авторитарний режим. Хоча з огляду на площу і різноманітність

України Януковичу, вочевидь, ніколи не вдасться настільки контролювати країну, він веде її в білоруському напрямку.

По-третє, співпраця з Януковичем, а не ізоляція – це розумна політика. [Відносини України з РФ](#) масштабні й складні. Держава не має стояти перед вибором або на Схід, або на Захід – це її розділяє. Попри регрес, вона залишається більш вільною, ніж сусідні Росія та Білорусь. Україна перебуватиме в центрі уваги під час Євро-2012, і Януковичу буде складніше опиратися міжнародному тиску щодо дотримання демократичних стандартів та цінностей. Євroatлантична спільнота повинна скористатися нагодою сприяти демократичним процесам у державі. НАТО має підтримувати хороші відносини з Україною, як до цього підтримував з адміністрацією Януковича, попри його позаблокову політику. Однак країни – члени Альянсу мусять нарешті вирішити, чи застосовувати якісь заходи проти посилення авторитаризму в країні.

По-четверте, основний стимул для процесу демократизації України, незважаючи на підтримку міжнародної спільноти, має йти від українського народу. Політичні сили і громадянське суспільство повинні активізувати діалог, щоб сформувати оптимальну й стійку систему правил і практик, які, з одного боку, зроблять процес прийняття рішень прозорішим і допоможуть уникати глухих кутів «помаранчевої» епохи, а з іншого – запобігатимуть надмірній концентрації влади в руках кількох осіб. У поєднанні з абсолютною повагою до прав і свобод людини та чесними виборами ця система може закласти фундамент сильної, європейської та успішної держави. Результати опитування українців вельми оптимістичні: вони засвідчують, що молодші та освіченіші респонденти підтримують демократичний і незалежний шлях України. Така статистика сприяє її європейському майбутньому.